

Neemye

siet en inogen sijden hije buten to staen. en dyt
werk en is niet van eynen dage off van twen -
want wy hebben seer gesundicht in desen rede
hyrumb werden gesat voesten in all deser sea-
ten. ende all man in vnsen steden dye getron-
we hebben viende wyff moten komen in g-
satten tyden ende myt em die semioreen dorre
de in stede gy ende uw richter bns de torn des
heen wett aff gekrijgt van vns vmb dese sunde
hyrumb Jonathan ein son asahell en iaasha ein
soen theue hebben gestaen dat vp en mosolla
ende sebechay leutien hebben em gehulpen. en
dye soen der ouergange hebben ok also gedae
ende esdras priester ende man princen der ghe-
synne syn gegaen in dye huyse erre vedere en-
de all by eren namen. ende hebben geseten yn
dem ijsten dage der tieeder maent vmb de sae-
ke to vudersoken. ende all de man dye viende
wyff getrouwet hadde syn to samen vergheae
dert bns to dem ijsten dage der ijster maent.
ende van den soenen der priester syn geuondē
dye getrouwet hadde viende wyff. van den
sonen iosue dye soen iosefdech ende syn broeder
maasia ende elieser ende iacob ende godolia. en
de hebben gegeuen erhende dat is sy hebben
geswaren. dat sy vyt werpen solden er wiff en
de offter voer er myself daet eynen wedet vā de
schapen. ende van den sonen emmer anany en-
de zebena. ende van den sonen serim maasia en-
de helia ende semey a iehhell ende ozias. Ende
van den sonen phassie helioenay maasia ysma-
hell natanahell iosabert ende helesa. Ende vā de
sonen der leutien iosabert ende semey ende celaya
Dyt is calithephathaya iuda ende elieser. ende
van den sengeren eliazub ende van den dorwar-
deren sellum ende thelom ende vri. ende vyt ps-
ehell van den soenen phares temeia ende eria
ende meliha. ende myamyn ende elieser en mel-
cha ende banea. ende van den sonen elem ma-
tama zacharias ende iehhell ende abdy :ende
imoth ende helia. ende van den sonen zethua:
helioenay eliasib nathanya ende ierimuth ende
jabeth ende aziza. ende van den sonen bebay io-
hannan ananya zabbay athalay. ende van de
sonen beni mosolla ende melluch ende adaya:
iasub ende saall ende ramuth. ende van den soe-
nen phetimoah edna ende chalaall bananyas.
ende maafas mathamia beselehell beni ende
manasse. ende van den sonen erem elieser iesue
ende melchys semeyas symeon benyamyn maloth
ende samaras. ende van den sonen asom ma-
thanay mared asaboth elphelerth jerimay ma-
nasse ende semei. van den sonen bani maaddi
anram ende huel baneas ende bana: ende ba-
dapa chelien banmia marimuth ende heliasib.
ende benmua semey ende selmyas ende nathan en-

de adayas mee' huebaboi isay faray ezrell ende
seleman. ende semetia sellum amaria iosep. vā
den sonen nebu ahihell mathathyas zabech za
byna ieddu ende iohell ende banay. All dese had
den genomen vriemde wyff. ende van en wae-
ren wiff de soen voortgebracht hadde

Hyer eindet dat ijste boek Esdre. Ende
hyer beghynnet dat boeck Neemye dat ander
de Esdre.

Dat ijse Capittell. woe Neemye schreyden vb dat dye man van iuda aardruckt
woerden. ende wo hy den heren aen tyep vmb
gemaede.

Je word Neemye eins so-
nes helchye syn dese de-
hiir na volgen. lende dat
gheschach in der maent
caslei dat is in decem-
ber lin dat xx. iaer en ik
was in dat castele susis-
ende anani em van inyne
broderen is gekomen hy en de man van iuda.
ende ik heb en gevracht vā den ioden de noch
gebleuen waerten ende noch leffden van det ge-
uencknis ende van iherusalem. ende sy hebben
my gesach dat die oeverbleuen syn ende gelae-
ten van der geuencknis. dat in dye prouynicien
syn in groten verdriet ende laster ende dye mu-
ren van iherusalem syn destruycijt ende syn por-
ten syn verbrant myt vuyre. Ende als ik hoers-
de alsodane woerde heb ik gescreen ende geschrei-
et. ende heb geschrept vryl dage ende ik vastē
ende bat vor dat aensicht gaets des hemels.
Ende ik heb gesach. Ik bydde here got des he-
mels sterk groet ende verueerlik die du bewae-
rest dat rechunt ende berinheiticheyt myt den
genen dye dy lieff hebben ende bewaren dyn
gebade. dyn oren moten to horen ende dyn oe-
gen werden vp gedaen dattu horest dat gebet
dyns knechts. welk ik byd vor dy hude dach
ende nacht vor dye kinder ysrahell dynē knech-
ten en bekene vor de siide det kinder ysrahell.
myt welke sy dy gesundicht hebben. en ick en
dat hus mys vaders hebbē gesundicht. wy sin
bedrage dor ydellheyt. en en hebbē niet bewa-
rot di gebot en gesette en ordele de du gebade
hefft Moyse dynem knecht. Ghedencke des
woedes dat du ghebaeden hefft Moyse dynen
knechte legghende. Wanneer ghy oever ghe-
treden synt fall ick uw voetspreyden vnder dat
volck. ende is dat saek dat gy wedder kijret
to my ende bewaert myn ghebaede. ende doet

Dat wecke

die tall went gy aff geleyt bijs to den vtersten
des hemels. Ik fall uw van dat vergaderen en
de weder leyden in di stat die ik verkaren heb:
dat myn naem daer woen. en sy syn dy knech
te ende din volk de du verlost hest in dinre gro
ter sterckheit ende in dinre groter hant. Ick
byd heet din ore mote an merken to dat gebet
dins knechts ende to dat gebet dinre knechte
die vruchten wyllen dynen naemen. en schicke
dynen knecht hude ende geue em bermhertig
heit voer desen man. *dat is artaxeres. Want
ik was schenker des konynks

Dat ij.ca.wo neemyas brieff en orloff ver
warf van den konynk dat hij weder timeren
solde iherlm en wo hy in de stat quam.

Inne dat geschach in der maent nysan
in dem xx. jaer des konynks artaxeres
dat wyn stont voer em ende ik heb de
wyn. *dat is den nap myt dem wyne. Ivp ghe
boert ende den konynge gegeuen ende ik was
als ein sieck mynische. *van schreyen vasten en
de van beden. Ivoer synen aensicht. ende die ko
nynk sede my. waetumb is din aensicht dwe
uich nae dem dat ik dy niet sieck en sie. dat en
is niet we vergess. Met ick en wete niet wat
quades is in dinen herten en ik vruchte to ma
le sere ende sede dem konyngh. Konynk leue
in der ewycheyt. waetumb en solde niet dwe
uich syn myn aengesicht wat dye stat des huis.
der graue myns vaders is verwoest ende er por
ten syn verbrant myt dem vuyte. Ende die koe
nynk sede to my Vmb wat dinck byddestu. *
wyll ik dy geue. Ende ik heb gebeden got des
hemels en heb gesacht to dem konyngh. yst
sacke dat dem konynge guet dunkt en de sine
knechten behaget vor dynen aengesicht dat tu
my sendest in iudeam toe der stat des graefs
myns vaeders ende ik fall die tymmeren en de
konynk hefft my gesacht ende die konynghyn
ne die by em sat. To wat tijt fall din wech sin
ende wanneer falltu weder koemen. Ende dat
behaechden voer dem aengesicht des konynks
ende hij hefft my gesant ende ik heb em gesat
ein tijt ende heb gesacht dem konyngh. Yst sa
ke dat dat dem konynge guet dunkt: hij ghe
ue my brieue to dem hertogen des lants oeuert
die reujet. dat sy my ouer leyden bijs d tijt dat
ik koemen fall in iudeam. ende ein sende brieff
to asaph dem bewaeter des konynghes busche
dat hij my geue holte dat ik decken mach die
porten des tempels vorne huse ende muten der
stat. ende dat huys daer ik in gaen fall. en die
konynk hefft my gegeuen nae det guder hant
myns gaets myt my. Ende ik byn gekoemen
to dem hertogen des lants oeuert dy reujet.

ende ik heb om die brieue gegeuen des konyn
ges. ende die konynch had myt my gesant prin
ten der ridder. ende refiger. ende sanaballat de
owomte ende tobyas dye knecht die amonite
hebben dat gehort. ende sin bedroeft warden
myt groeten bedrue. dat gekomen was de min
schē de dat socht geluc der soen psrahell. *want
si waren wederpart der ioden. en ik byn gekoe
men to iherlm ende was dat dre dage. Ende ik
bin vp gestaen in der nacht ende wenich man
myt my. ende ik en heb niet toe kynnen gege
uen emant wat die heet gegeuen had in myn
hert. dat ik doen sollde mi iherusalem. En gein
beste en was myt my dan alleen dat dyer daer
ik vp sat. ende ik byn vpt gegaen in der nacht
dat dye porten des daells. *dat is dat dor men
geyt an den dall iosaphat. Ende voer dye fun
teyne des dracken ende to der porten des dree
kes. ende ik merckten die mure iherlm verderft
ende die porten vertert myt dem vuur. ende ik
byn oner gegaen to der porten der funteynen
ende bys to dem waeter gange des konyncks
Ende geyn stat en was der beesten dat ik vp
sat vmb ouer to gaen. ende ik byn geklumpe
doer die beke in der nacht. ende merckten dro
mure ende byn weder gekomen to der porten
des dalls en de byn wederumb gegaen. mit de
meyster ende die oeuersten wulsten niet war ik
gegaen was off wat ik doen wolde. Met oec
die ioeden ende priester ende den ouersten en
de meysterschop ende den anderen drie dat wer
ke deden bijs thoe der stede. *dat is bijs thoe
der tijt dat ik hedde des my van noden were
en heb ik niet geaopenbaert ende ick hebbe en
gesacht. Gy wetet dat bedruckins daer wy yn
syn. want iherlm is verwoest ende sin portē syn
verstoert myt dem vuire. kompt ende laet vns
tymmeren die myren van iherlm. ende laet
vns voett an niet syn ein laster ende schande.
ende ik heb en geaopenbaert die hant mynes
gaets dat sy guet was myt my ende de woer
de des konyncks die hij gespracken hefft ende
seide. Latet vns vp staen ende later vns tymmeren
ende er han de syn gesterckt myt gaede. *
dat is sy waren voert berept er hande to werk
to stellen. Met sanaballath die oomte ende to
byas eyn knecht die amonite ende Gosen van
arabyen hebben dat gehoert ende hebben vns
bespot ende versmaeden vns. ende hebben ghe
sachet Wat is dit dynck dat gy doet. Ende re
bellert gi niet tegē de konink. en ik heben wed
geantwort ende heb gesacht to en God des he
mels die helpe vns ende wy synt syn knechte
Latet vns vp staen ende later vns tymmeren.
mer uw en is geen deell noch rechtuedicheyt
noch gedechtmis in iherusalem.

Neempe.

Dat derde ca.woe Iherusalem weder ghetymmet reaet ende wat deell eyn yghelik bus weden an det stat.

Enne Eliasib dye grote priester is vpp gestaen ende syn broeder die priester ende hebben getymmet de porten des herdes alsoe genant. **S**y hebben sy gheuest en de bereit gemaeckt ende hebben daer an gehangen die porten ende hebben ghetymmert bijs to dem toene hundert ekenbaghen ende bijs to dem toene ananehell ende by em hebben getymmet dye man van ihericho. ende by en heft getymmet zachtur eyn soen amti. met dye poort der ryss. dat is dat dor men bracht dat ryss werk. hebben getymmet dye soen ashaa. **S**y hebben sy gedekt ende hebben gesat doren floete ende grindelle. ende by en heft ghetymmet matimuth eyn soen vrie des soens artus. en biem heft getymmet mosollam eyn soen bara. chye die soen was mesezehell ende by em heft getymmet sadoch eyn soen baana. en by em hebben getymmet dye theacumi. met er ouerste en hebben er helse niet vndergesat in dem werck des heem era gaets. ende die alde porten hebben getymmet ioada eyn soen phalca en mosollam eyn soen besodia. sy hebben sy gedekt en aan gehanghen en doren sloet ende grindell. en by en hebben getymmet melchyas dye gabaomi te ende iadon die meronatite ende die man van gabaon endo maspha vor den hertoch de was in dat lant ouer die reuier. ende by em heft getymmet eynhell eyn soen araya eyn goltsmyte. ende by en heft getymmet ananyas eyns aptekers soen. ende hebben gelaten iherusale bis toe der muren der breider straeten. ende by en heft getymmet raphaya eyn soen ahur prins der straeten iherusalem. ende by em heft getymmet ieiada eyn son aromoth tegen sin hus. ende hy en heft getymmet artus eyn soen ase bone. Dat halff deell des steges heft getymmet melchyas ein soen ewem ende asub ein soen phetmoab ende den torn der ouene. ende by en heft getymmet sellum eyn soen aloes pryce des haluen deels der stegen iherusale. **O**see ende syn soen. ende die porre des dalls heft getymmet annum ende dye woners zanoe. **S**y hebben die getymmet ende gesat doeren floete ende grindelle dusent ellenbaghen in dye mypre byn bijs to der porre des mystes. en de poerte des mystes heft getymmet melchyas ein soen rechab prins der stegen berthacharen. hij heft ook dye getymmet ende gesat et doeren ende sloet ende grindell. ende de porre des futeyns heft getymmet sellum eyn soen colazay prins des doeps maspha. hij heft dye getymmet ende gedeckt ende heft gesat et doren en =

de sloet ende grindell. ende dye mitten des worters filoe in des konynks hoff bys to den graeden dye neder klimmen van det stat david. naem heft getymmet neempas eyn son arboth ein prince des haluen deyls des doeps berhsur bijs tegen dat graff david bijs to dem wiet de myt groten werk getymmet is: bijs aen dat huis der sterken. na em hebben getymmet de leuven sieum eyn soen benni. na desen heft getymmet asebyas prince des haluen deyls der straten ceyle in syn stege. na em hebben getymmet et broeder hechyu eyn soen enedad prince des haluen deels ceyle en by em heft getymmet Aser ein son iosue ein prince maspha tegē dat ander deell der vpklymmyng des sterken or. des Na em in dem berge heft getymmet Baruch ein soenzachay die ander mate. van den oede bijs to der porre des huis eliasib des groten presters. na em heft getymmet merimut. ein soen vrye des soen was attus dat and deel van der porre des hups eliasib so weet als dat huis eliasib reckt. ende na em hebben getymmet prester man van den vel'en des iordans Na en heft getymmet benyamyn en asub tegen syn hus. en na em heft getymmet asaryas ein son maacie de son was ananye tegē syn huis. na em heft getymmet bennui ein son en nada. dat ander deell van den huise azarie bijs an dye boginge en bijs an den oet. na em heft getymmet phalel ein soen ozi tegen de boginge ende tegen den torn de vyt schijnt van dem hogē huis des konynks. dat is in den sael des kekers: na em pkadaya ein son feres. met de soen natynne wonden m ophell bijs tegen dyre poort der water to den osten en den torn de van ret vyt schijnt na de hebben getymmet de thecuener de ander deyll dar tegen van dem grote hogen torn bis to der muren des temels. met dat enbouen an de poorte der perde hebben ghetymmet die priester ein ygelik tegen syn huis na en heft getymmet seddo ein son emmer tegen syn huis. ende na em heft getymmet seineya ein son sechenye bewaerde der ostlichen porre na em hebben getymmet ananya ein soen selemye. ende anon de seeste son zelo de ander deyll na em heft getymmet mosollam ein son bara. chye tegen syn schatkamer. na em hebben ghetymmet melchyas eins goltsmyts soen bijs to dem huis der natineet. ende der genre de schyl de werkofften tegen dye poorte des rechts. ende to dem saell des oerts ende tussen den saell des oerts in dys poorte des herdes hebben getymmet de werkmeyster en koeplude

Dae. iij. ca. wo sanaballat myt finen geselle striden wolde tegen iherusalem en wo de van iherusalem dat tegen to der werfatten.

Dat is geschijet doē sanaballat gehoeft
had dat wi die mure tymmerden was
hij seer tornich ende beweget ende be-
spotten die ioeden ende hefft gesachet voer sinē
broderen ende vōr der mennichten der samari-
tanen - wat doen die krancke ioeden? **H**ullen de
heyden si laten tymmeten! **S**y sullen tymme-
ren ende volbrengen dat werk in eynen daege!
Mogen si tymmeren steyn van den hopen des
pulucts dē verbrant syn! **M**et oek tobpas de
amaniere sin naeste hefft gesachet! **L**aet si tymme-
ren! **I**s dat sache dat eyn vos vp klymmet hi
fall ouerspeingen et steynen muren! **H**ore vn-
sc got wo wy syn worden in versimaynge - kies
vnsen laster vp et hofft: ende giff sy in versinat
mis in dat lant der geueneknis - ende bedek niet
er toesheit ende er sondē werden niet vyt gedā
voer dynen ansicht - want sy hebben bespot de
gene die tymmerē - daarūb hebben wy getimert
die mure ende hebben die tosamē geuoeghet
bns to de haluen dele - ende dat hert des volks
is verwekt to werken - met dat is geschiet doē
sanaballat had gehort ende tobpa ende die vā
arabyen ende amañter ende de van azoten dat
dat inckteken der muten van iherlin was bedec-
ket ende dat die gater ende die geschurde stue-
ke begunden to maken: doē torniden sy sich seer
ende hin allousamen vergasdert vmb to koens
ende strieden tegen iherlin ende vmb laegen tho-
leggen - ende wy hebben vnsen got gebeden en
wy hebben gesat wechter vp die muren: dach
ende nacht tegen sy. **M**er iudas hefft gesachet
Die sterckheit des dregers is krank gewordē
ende die erde is seer groet - en wy en sullen niet
mogen tymmeren die mure - ende vnsre vyande
hebben gesachet. **S**y en moten des niet want
bijs dat wy komen in dat myd dell van en en-
de slaen sy doet ende doen dat werk vp halden
niet dat is geschiet dat dye ioeden quamen en
de woeneden by en - ende seden vns te enwerft
vyt allen steden daer sy dor quaemen toe vns -
ende ik heb gesat in die stede achter die myre
in den vmbganck volk in ordinacien myt et
s'werden geleyen ende bogen - ende ik heb doet
sien ende byn vp gestaen ende sede to den oeuert
sten ende meysteren ende to dem anderen deyle
des gemeynen volks - wylt niet vntien van e-
ten angeſicht. **G**edenck des groten heren en
de verwoerklik ende rechte voet uw broder uw
soen ende uw dochter ende uw wyue ende uw
huyse. **M**er dat is gheschijet doe vnsre vyande
hadden gehoert dat vns gebaetschopt was ho-
uet got destruert eren ract - ende wy syn all we-
der gekijet to den muten eyn ygelik to synem
werke - ende dat is geschijet in dem daege dat
halue deel der iongelinge deden er werk: ende
die ander hellift was bereit to dem strijd en ge-

leyen ende schilde ende bagen: ende pānsē en
princē achter in allen huyzen iuda der genre
die tymmerden de mure ende drogen last ende
spladen - myt einre hant de de hij syn werk en-
de myt det ander helt hij dat swert - want eyn
ygelick det tymmerclude was gegoodet myt ey-
nen swerde vp syn lenden: ende sy tymmerden
ende maeckten geluyt myt basunen by my: en
de ik heb gesachet to den ouersten der meystere
schop ende to de anderen dele der ghemeinte.
Dyt werk is groet ende breyt - ende wy synt
verscheyden in den muren vere van malhantes
In wat stede gy werdet horen dat geluyt
der trumpeten dat hijn loeft to samen to vns
vnsre got soll rechten voet vns ende wy sullen
doen dat werk - ende dat halue deel vnsre fall
halden die geleyen van de vpgange der dage
rat bis dat die sterren schynen - ende in der ti-
heb ik gesachet dem volk **E**in ygelik myt sinē
knec' t moet blyuen in dat myd dell iherlin - en
de gy sult werken by ordinacien nacht en
de dach. **M**er ik en myn broeder en myn knech-
te ende bewarets die achter my waren en lach-
ten niet aff vnsre kleder - eyn ygelik wat alle
bloet gemaect to det tenyngē.

Dat vysste Capitell wo dat volk ende w-
ue ruchelden tegen die ioeden ende wo sy ghe-
stilt worden.

Tnde dat is geworden eyn groete toe-
pinge des volks ende erre wypue regē
die ioeden er broede - ende daer wasin
sommigen die seden vnsre soen ende vnsre doch-
ter syet voell - laetet vns nemen vmb dat
gelt van en korn ende late vns eten ende louē
Ende sommigen seden - **L**ate vns tegen setē
vnsre acker vnsre wyngarden ende vnsre huyse en
de late vns nemen korn in den hunger. **E**nde
dyne anderen seden **L**ate vns neme: gelt thoē
lene to den tynsen des konijks - ende late vns
geue vnsre acker ende wyngarden - ende nu als
die licham vnsre broeder so syn oek vnsre licha-
ende als er soen so syn oek vnsre soen. **H**iet wy
vnderwerppen vnsre soen ende vnsre dochter in
ein egendom en van vnsen dochteren sin dienst
megeide ende wy en hebbent niet waet mede sy
gelost mogen werden. **E**nde ander lypde best
ten vnsre ackere ende wyngarden - ende ik byn
seer tornich geworden do ik gehoert had er to
pen na desen worden - en myn hert heeft ghe-
dacht ende ik heb bespīt ende gestrafft de oe-
uersten der meysterschop ende heb en gesachet
Sult gy woker eyssen een ygelik van uwē bro-
der. **E**nde ik heb vergadert tegen en een grote
schaer - en ik heb en gesachet. Wy hebben ghe-
lost ende weder gegolden vnsre broeder die ioedē
als gy waren die verkocht waren den hāde na-

Neempe

en seet macht ende hijrūb verkofft gij oek vns
broder-ende wy sullen si oek loessen. Ende sy
hebben geswegen ende hebben nyct gheuoden
wat sy antwoorden solden. Ende ik heb en ghe-
sach dat en is gijn gud dik dat gy doet wat
vmb en wande ghy niet in den vruchten vns
gaets. vp dat vns niet ret wieten en werde va-
den heyden vns ryanden. Ende ik ende myn
broeder ende myn knecht hebben gheleent vyl
mynschen gelt ende korn. Laet vns niet weder
eyssen dyc in dat gemeyn. Laet vns lenen vrie-
met gelt dat men vns schuldich is. Geft en
hiden weder een acker ende eren wyniardt.
ende er stede der olyuen. ende er huise. met oek
meer dat hunderste deell des gelts: des korns
wijns endi olijns. dat gy plecht to eyssen va en
dat geft voer sp. Ende sy hebben gesach. wy
sullen weder gauen ende sullen niet be geren va
en. ende wy sullen alsoe doen als du sprickst. en
de ick heb geropen die priester ende heb de be-
swarten. dat sy doen solden nae dem dat ik ge-
sach had. Vortmer heb ik gheschut mynen
schot ende heb gesach. Also moet got ryth
schadden all man. de mit en veruult dyc wort
van sinen huise ende van sinen abbeyde. also mo-
te hij werden ryt gheschut ende ydell werden.
ende all dyre scdaer heeft gesach. Amen. ende
hebben golaest got. Hytumb heeft dat volk
gedaen als dat wat gesach. Met van de dae
ge aen doe my dyre konyk gebaden had dat
ik solde wesen eyn hertoch in dem lunde iuda.
van twintich iaeren bys hyt to dem twe ende
decichsten iact attarreses des konyks. xiij.
iact lanck. ik ende wyn broder en hebben nyct
geten dyre iaelike renten de men sculdich was
den hertogen. Met dyre ijste herto ze dye ghe-
west hebben voer my hebben besweert dat vol-
ke. ende hebben genomen van en in broede yn
wyne ende in gelde daegelicks wertich siklen.
Met oek er dyre hadden verdruckt dat vol-
ke. met ik en heb so niet gedaen vmb dre vnu-
chte wyll gaets. met ik heb getymert in deme
werk der muren. ende gem acker en hebbe ik
 gegolden. ende all myn knecht waren vergae-
det to dem werk. ende dyre ioeden en de meys-
ter schop hundert ende ryftich man. ende dyre
 gekomen waeren to vns van den heyden: dyre
in vnsen vmbgank syn waren im mynte taeffes.
In myn wate all dage bereydt eyn osse ende ses
rytuerkaten wedere vyt genomeu dat geuo-
gelt. ende tussen tien dagen mennig getley wyn
ende ik gaff vyll ander dink. ende vortmer en
heb ik nyct gesucht iaelike renten mys her-
tochdoms. want dat volk was seer vermynd.
Myn got gedenc myns in dat gude na al
dendingen de ik gedaen heb desen volk.

Dat seste Capitell wo sanaballath ende to
byas lagelachten Neempe vmb en tho doðe
Ende sy tho em schreuen. Ende wo hy en ant-
worden.

O Er dat geschach als Sanaballat ge-
hoet had ende Thobras ende iosen va
arabyen. ende dye ander vns vyande:
dat ik getymert had dye mypte ende dat ge-
ne schoringe dat en was bleuen. Met to deser
tiit had ik geyn doeren gesat in den poete: heb
ben gesant Sanaballath ende Josen van Ara-
byen to my seggende Komkt ende laet vns to
samen slaen eyn verbunt in den dorpen in eine
welde. Met sy dachten dat sy my quaet solden
doen. Darum heb ik baden gesant to en seg-
gende. Ick maeck eyn groet werk ende ick en
mach niet neder klymmen: vp dat ik by auen
ende neder klymmen to uw. Met sy hebbe ghe-
sant to my nae desen worden vyer maell. en ick
heb en geantword na den ijsten reden. Ende sa-
naballath heeft toe my ghesandt na dye ijste
wort dye vyste reise sinen knecht. ende hadde
eynensende brieff in syne hant geschreue na-
deser maneren. Under den volken is gehoet en
de Josen heeft gesach dat du ende dye ioeden
denckt to rebelleten darumb tyamestu de mu-
ouer sy. ende vmb dese saek hestu oek ghesach
propheten dye van dy preken solden in iheru
salem seggende. hij is konyck in iudea. Dye
konyck soll hoeren dese worde: darumb byn
ick nu gekomen. Ingaen wy to samen eine niet
ende ick heb gesant to em seggende. Dat en is
niet geschycht na desen worden dye du sprickst
want van dynen herren tohopsetstu dese wot-
de. Want all dese veruerden vns denkende dat
vnse hande solden aff laten van dem werk en
de wy solden rusten. vmb dese saek heb ik niet
ghesterkt myn hande ende byn in gegau heym-
melik in dat huys samarie de soen was dalaye
des soens machabeell. ende die heeft ghesach.
Laet vns to samen ouerkomen in desem huy-
se gaets in dat myddell des tempels ende latet
vns sluten die poerten des huyse. want si sullen
kommen vmb dy to doden ende in der nacht sul-
len sy komen vmb dy doet to slaen ende ick heb
gesach. Heeft emant myns ghelyk geuluwens.
Ende wye als ik is gheghaen in den tempell
ende ik fall leuen. Ik en fall niet m gaen. Ende
ik hebbe verstaen dat god en niet ghesandt en
hadde. Met als propheetende heeft hij gespra-
ken tho ey: ende dat Thobras ende sanabal-
lath en ghehuert hedden: want hij hadde loen

vntfangen vmb dat ik retueert woorde ende sū
dich de ende sy hadde quaet dat sy recypteis
mochten. here gedenke mys vor tobya en sa
haballat na eren sulken w.rken en oek noadie
des propheten en nek det anderre p^trophete de
my retueerden. met die mire is volbracht yl
de xxv. dage der maent elul de 3 lij. dag es. hic
vmb is dat geschyet do all vnse vyande hadde
gehoort dat all heyden die in vnsen vmb ganck
waten vns vntsagen en woeden retslagē in en
selue en wisten dat: dat dyt werk van de heil
gedaen is. met ok in den dagen woerde vil bre
ne gesant van de ouersten to tobypam en van to
bya quamen to en. want vyll waren in yudeen
te hij geswaren had want hij was ein swager
echenye die ein soen was iorei. en iohānan sin
soen had genomen ein dochter mosollā de son
was barachye. met ok presen si en vor my. en
ijn woorde baetschopde sy em. ende tobyas sa
e brieue vmb my to retueeren.

Dat-vij-ca-wo neemt pas de poorten van ihé
rusalem sloete ende dat volk teellden.

DO getymmet was dye mure : heb ick gesat die doeren ende getelt die doer warden en senget ende leuten . ende ik heb gebaden anam mynen broder ende ananie de princen des huys van iherlin . want hij eyn warastich man was ende gesien was meer dae dye ander mynschen got vnturuchende En ik heb om gesach . Die poete van iherlin moeten niet werden vp gedaen bijs toe der hetten der sonnen . ende do sy noch by my stunden syn die porten geslaren ende bestopt ende ik heb gesat bewaerde van de wonere iherlin ygelik in et tnt ende einen yzelicken te gen syn huys . Ner die stat was leet breyt ende groet eide kleim volk in et myddell . en de huys en ware niet getymmet . Ner got hefft gegeue in mynen hetten ende ik heb vergadert die ouersten ende meyschop Ende die gemeinte vmb die to tellen . ende ik heb gevonden eyn boeck ers tyne : dye nest vp geklumen ware ende dat in wart ghe uonden geschriuen : dese sin die soen der prouincien die vp geklumen sin van der geuenkmis & ouergenger : die nabugodonosor die konik van babyloniens ouer gebracht had . ende sin wedde gekrijt miherlin ende in iudea ein ygelik in sin stat die gekomen sin myt zorobabell Josue nemias azarias raampas naamyn mardocheus be Isar mespharat : beggeeu : naum ende baana Dat getall des man des volks psiahell is dyc . Dve soen phares tire dusent : hundert en twen ende seuentich . Die soen saphacia dre hundert ende twe endescentich . die soen arrea sess hundert eude twe ende viestich . die soen phetmoab des soen iosue ende ioab twe dusent achhundert

ende achtien Die soen helā dusent acht hundere
ende vye ende vyftich Die soen zethua negen
hundert vyer ende vrettich. Dye soen jaclais
uen hundert ende sestich. Dye soen bennus
hundert acht ende vrettich. Dye soen bēhai ses
hundert acht ende twyntich. Die soen azgad:
twe dusent ende twe endetwintich. dye soen os-
domica n sess hundert ende viss ende sestich. de
soen bethnay twe dusent ende ses ende sestich.
Die soen adin sess hundert ende vyff ende vpf
tich. Die soen ather die soen was ezechye nege
hundert ende acht. Die soen ascm dre hundert
ende acht ende twintich. Die soen ateph sessha-
dert ende twelf. Dye soen gabao vyff en ne-
gentich. Die soen bechleem ende netupha hun-
dert acht ende achtrentich. Dye man anatot
hundert acht ende twintich. Die man betamor
twe ende vrettich. Dye man catathratim Ce-
phria ende beroth seuen hundert dre ende vret-
tich. Dye man raba ende nebo sess hundert en-
ende twintich. De man machinas hūdert twe
ende vissich. De mā bechel en chai twehundert
xiij. de mā des ande ē nebot. ij. Die man des
anderen helā dusent twe hundert vyer ende
vyftach. Die soen arem dr̄ hundert twintich
de soen iheacho dre hūdert. xliii. Die soen lo-
dadm en ono seuen hūdert ein en twintich. De
soen senaa dre dusent negen hundert dertich.
priesteren. Die soen iedaya in den hysen ihesu
a negen hundert dre ende seuentich. Die soene
eumer dusent twe ende vyftich. Die soen phes-
sur dusent twe hundert seuen ende vrettich.
Die soen arem dusent en de seuentien. Iuuen
Die soen iosue en de cedmihell det soen odens
vyer ende seuentich. Dye lengers die soen asap
hundert acht ende vrettich. Dye rewarders. De
soen sellum die soen ather. dye soen thelman.
Dye soen accub. die soen athita. dye soen sebas-
tundert ende dertich. Dubdyaken. dye soen soa-
ne soen asupha. dye soen thebaeth. dye soene
xv. dye soen asupha. dye soen siaa die soene
a vn die soen lebana die soen agaba die soene
elmon dir seen anan die soen geddel dir soene
act die soen taahia die soen rafin die soen ne-
ho da die soen ielen die soen aja die soen pha-
a. Dye soen besap. Dye soen inumyn. Dye so-
ne nephusim. Die soen bechue. Dye soen cau-
ha. die soen azur die soen besluth die soen ma-
a die soen arsa die soen berchos die soen hija.
die soen thema die soen nashia die soen athu-
ha die soen det knecht salomonis die soen so-
nay die soen sophorth die soen pheuda. die
en iahala die soen deron die soen godell. die
en saphata. dye soen Athyll. Dye soen pho-
re th. dye was gebaten van Assbaym. van
en soenen Ammon. All subdyaken ende soen
knecht salomonis. drie hundert twe ende

F. eemie

nijentich Met dese sint die vp geclümen sin vā
thim ala thelarsa chetub adon en emmer ende
met mochtē werē dat hups erre redete en et ge
slechte off servā i rael watē. Die scene dalaya
die sone thobia. die soene nechoda. vi. hūdert
plij. En van de priestētē de soene iobia. die sone
accos. die soene versella die welck heblē geno
men vā dē dochterē versellai des galaaditē eyn
wif. en is genoemt na etē namen. dese sochten
er sciff in den tyns en hebben niet gevonden
enfint vyt geworpe van der priesterschap. En
athē sacha heft en gesachē dat se niet en soldē
eten vā sancta sanctorum bījs dat die priestēt
stunde gelvert en vnderwyst. Alle dese schaer
teche als epn. elij. dusent lees hūdert ende ses
tich. Hūdert die kuechē en dyenstmegede. der
watē. vij. dusent dē hūdert. xxxvij. En vnder
en sengers en sengerschē. q. hundert. Et perde
ses hundert end. xxxvij. Et mulē twe hundert
xv. Et kamelen vjet hundert. xxxv. Et eselen
sen dusent seuen hundert ende twyntich. bījs
herwaert getelt wat in dat regyster gescrenen
was end wart voortelt in die historie neemie.
Met summigē van den prīcen der gefinde heb
ben gegeue thoē dem werke Athersatha heft
gegeue in den schat dusent dragma golds vijf
tich schal en vijf hundert end dertich prie
sters wocke. End van den prīcen der gefinde
hebben gegeue in den schat des wetckst twyntich
dusent gewycht golds en twe dusent end
twe hundert pennick siluers. En dat ander volck
heft gegeue twyntich dusent gewycht golds.
ende siluers twe dusent pennick en prieſterlike
wocke seue end seslich. En die prieſter en len
ten ende doerwaerders end sengers en dat an
der volck ende subdiakē ende alle i rael heft
ben gewoent in eten steden.

Dat vij. ca. wo se em paſſchen maeckē en
wo esdras die ee moylas voet al dat volck.
Ende die seuēde maent was gekomen
mit die kyndet israhel waten in etē si e
den en alle dat volck was vergadert
als epn man by der straten die is voet der por
ten der water. ende hebben gesachē esdre dem
mepster dat hy holē solde dat boeck des ewē
mepst. welck die here hadde gebaede israhel.
Hirumb heft esdras prieſter gehoelt die ee vor
dieschaer der manne en wyue en voer alle dy
genē die dat voerstaen mochten. in den iersten
dach der seuēden maent end heft daet in gele
sen apenbaerlik in die strate die was voer der
porte der waterē vā den moze to dem midda
ge i dat ansicht der manne en wue en der wylē
ende die oren all des volcks watē vp gerekt to
dem boke. Met esdras der sciff wylē heft ge
staen vp eyne holte trappē die hi em gemaakt
hadde to spreke ende by em hebben gestaen

thatia ende senra en anya en vicia ende eschpa
en maasia to sinre rechter hant. Ende to der lu
chter hāt phadaia nusahell en melchia asuz en
de aseph dana zacharia en mosollaz. En esdras
heft vp gedaen dat boeck voet all dat volck:
wāt hy schyen vyt bauē all dat volck. ende do
hy dat boeck hadde vp ghedaen stont alle dat
volck ende Esdras heft gebenedijet den heren
got myt groter stēmen. en all dat volck heft
geantwoert amē amen vp heuende et hande en
se fint gecommēt en hebbē an gebedet got ne
deruallende vp die erde. Met iesue en baam en
serabia yamin accub sethai odia maafia celyta
azarias iozebed iohalaia leuite hebbē gemaakte
swyginge in dem volcke vmb die ee toe horen
Met dat volck stont in synē grade ende se heb
ben gelesen in de boeke des ewen gades besches
delick ende apenbaer to verstaen. Ende nee
mias dat is athersatha heft gespraken en Es
dras der prieſter ende meyster en leuiten hebbē
dat beduyt all dem volcke Dese dach is gehel
liget dē herē vnsen gade wylt niet weynē wylt
nyet scien: want all dat volck schrey do se hor
den die woorde der ee en heft en gesachē Gaet
ethet vette dyngē ende dincē soeten wijn off
most edē sendet den genē die nyet voet sich sel
uen bereydt hebben: wāt dat is eyn hellich dach
des herē En wylt drouich sin: want blijschap
des herē is vns starckheit Met die leuite ma
kēde swyginge in all dem volcke seggēde swy
get: want dese dach hellich is en wilt niet dro
uich sijn. daer vmb is all dat volck en wech ge
gaenvmb to eten en to drinckē en to sendē sijn
deyl endevp thoē maken grote blitschap. wāt
se verstaen hadde die woorde die he em gelert
hadde. Ende in den anderē dach fint voergad
ert die prīcen der gefinde all des volcks prie
sters ende leuite toe esdras dem schrifftwysen
dat hy en bedudē solde die woorde des ewē en se
hebben gevonden gescreuen in der ee dat dy
here gebaede hadde in hant moyla dat die km
der israhel solden woene in dem tabernakel an
den hochtitlichen dage der seuēder maent end
dat se prediken solden en apenbaerte die stēme
in alle eten stedē en in ierusalē seggēde. Gaet
vyt in den bēch en haelt des olyboems en twi
ger des alre schoenstē holtes. twiger vā gagel
boem ende twyger der palmboem en twyghet
des boems die vele tacken heft vp dat gemaek
tē moge werden die tabernakel als gescreue
is En dat volck is vytgegaen en hebben ghes
hoelt en hebben en gemaekt tabernakel syn
ytlick in finen dake en in finē salen en in dem sa
le des hups gaeds en in der straten der waterē
porte en in die strate der portē effraym Hirub
heft die vergaderinge der genre de weder ge

Komē warē vā der geuecknis gemaect taber-
naula en̄ hebben daer inne gewoent. wāt die
kynder israhel had dē nyet so gedaen vā de da-
ge iōsue des soens nun bijs hude vp desē dach
en̄ seer groot hefft gewest die vroelicheit. Mer
he hefft gelezen in dem boeke der ee gaeds dor
alle dage van dē iersten dage bijs thoe dē leste
en̄ hebben gemaect hōchtit seuen dage en̄ yz-
den achte dach eyn collecta na der gewoendē.
Dat ix. Capi. woe alle dat volk belyede ere
ende erre redet sunden. ende woe die lewīre den
hēren antēpen ende retmaenden en̄ sinte batm.
herticheyt ende waeldact.

Der in dem vijet ende twyntichsten da-
ge deser maent fint thoe samen gekoe-
mē die soen isrl̄ in vasten in secken en̄
de erden vp en̄ ende dat geslechte der soene ys-
rahel is aff gescheyden van allen vromden soe-
nen. ende hebben gestaen. ende heft bekant end̄
terouwet er sunden. ende die boes heyt erre rede-
re. Ende se fin thoe samen vp gestaen vmb toe-
staen. ende hebben gelezen in dem boeke der Ee-
des heren ers gades vijerwerff in dem dage en̄
de vijerwerff hebben se bekant ende angebedet
den heren even got. Mer vp die grade der leuy-
ten sijn vp gestaen iōsue ende bam. ende cedmi-
hel remm̄ sabria abam sarebias bami thanam̄
ende hebben geroepen myt groeter stēmen to-
dem heren even gaede. ende die leuyten iōsue en̄
cedmihel bonni asebia serobia arebia odaia seb-
na fataia hebben gesacht. Staet vp gebenedij-
ct den heren vnsen gaede van ewicheyt bjs in-
der ewicheyt. Ende se moethen gebenedijen dē
hoegen namen dynre glorien in alre benedijngē
ende loue. Du selue here alleyn hefft gema-
ket den hemmel ende hemmel der hemelen. en̄
de alle ee schaet. de et de ende alicet dat daer int̄
ne is. dat meer e. de alle dynge die daer in fint.
Ende du maeckst se leuendich alle dese en̄ dat
heer des hemels anbedet dy Du selue here got
die vyt verkaeten hefft abram ende en̄ vyt ge-
leydet van dem vr̄ der caldeen ende du hefft sy-
nen namen geheten abraham. ende hefft ghe-
uonden syn herte getruwe voer dy. ende hefft
myt em̄ geslaghen ende gemaect eyn verbunt.
dat du em̄ geuen soldes dat lant der chanane-
et ethieet euer ende amoreet pherefeet ende ie-
busiet ende gergeseet dat du dat geeues sinen
sade Ende du hefft voeruult dyne worde wāt
du rechtuerdich bist. Ende du hefft ghesyen
dat bedruck vnsel̄ redete in egypten. ende du
hefft gehort et roepen vp dem roeden meer en̄
de du hefft gegheuen tekene ende wonderlike
dynge in pharaone ende in alle sinen knechte
ende in alle dē volcke syns lands. wāt du hefft
bekant dat se hoeuerdichliken gedaen hadē.

enthegen se. ende du hefft dy ghemaeckt ey-
nen namen als oek in desen daghe. Ende du
hefft gescheyden dat meer voer en̄ ende se fint
auer gegaen doer dat myddel des mers in de
droegen. edē et voeruolgers hefft du gewoe-
pen in dat dyep als eynen steyn in statcke wa-
ter. ende in eyn suyl der wolcken hefft du ghe-
west et leydesman des dages. ende in eyn suyl
des vuyts des nachts vp dat en̄ apenbaet sijn
solde der wech doer welcken se mygynghen. En̄
de du b̄ijst neder geclummen thoe dem bergh
synay ende hefft gespraeken myn en̄ van dem
hemmel ende hefft en̄ gegeuen recht ordel end̄
eyn ee der waerheyt ende hillige gesetze
gude gebaede. Ende du hefft en̄ ghetont dy
nen hilligen sabbath. ende du hefft en̄ gebae-
den doer die hant Myski dyns knechts gebae-
de gesetthe ende ee. Ende du hefft en̄ gegeuen
broet van dem hemmel in even hunger. Ende du
hefft en̄ vytgeleyt water van den steynen doe-
se dorst hadde. ende du hefft en̄ gesacht dat
dat se in solden gaen ende besitten dat lant vmb
welck du vp gehauen hefft dyn hant vmb en̄
thoe gheuen. Mer se ende vnsre redere hebben
houerdentliken gedaen ende hebben verhardt
et nacken. ende hebben nyet gehort dyn ghe-
baede. ende wolden nyet hoeren ende se en̄ heb-
ben nyet gedacht dat wunderliken dynge die
du en̄ gedaen hefft ende se hebben verhartt et
nacken. ende hebben gegeuen dat hoeft dat se
ghelykt solden werden thoe even eygendoem
als auermydts eyn kyuonge. Mer dn̄ got gne-
dych gudertyeren en̄de barmhertich lancmoe-
dich ende vele barmhertich en̄ hefft se mette-
lathen. Ende doe se gemaect hadde eyn ghe-
gaten kalff ende hadde gesacht dit is din̄ got
die dy vyt geleydet hefft v̄an egypten end̄ heb-
ben gedaen grote hoensprake. mer du en̄ hefft
se doch nyet in dynre groter barmhertichet
verlaten in der woestenye. Die suyl der n̄ olke
en̄ is nyet en̄ wech gegaen vā en̄ doer dē dach
vmb dat se se leyden solde in den wech. ende de
suyl des vuyts doer die nacht. vmb dat se en̄
thoenen solde den wech doer dense ingaen sol-
den. Ende du hefft gegheuen dynen guden
geyst die se leten solde. Ende du en̄ hefft nyet
verbaeden dyn hemmels broet van even mun-
de. ende du hefft en̄ water gegheuen in dē do-
ste. vijertich iaet heftstu se geuoet in der woste-
nyen ende nyet en̄ hefft en̄ entbraken. Er cley-
der fint nyet veralder. ende et voete fint niet ver-
sleten. ende du hefft en̄ gegeuen rick ende vol-
ke. En̄ du hefft en̄ gedeylt lothx. ende se hebbē
beserten dat lāt seon en̄ dat lant des koninks
esebon en̄ dat lant og des konynks basan. En̄
de du hefft vermānic huoldicht et sone als sier-
nen des hemmels ende hefft se toe geleyt tho-

Neemse

den lande van welke du gesprake had des even
redere dat se soldē ingaen en besitte. En die so-
ne snt gekomē en hebbē dat lāt besetē end du
heffst vroptmodiget voer en die woeners des
lands die chananeer en heffst die gegeue ier
hante erē koningē en volcke des lands dat se
deed als dat en behagede. En se genaemē stac
ke stede en rette lant en hebben besette huyſet
vul van gudes. en putten vā andēre lude gheti
met wngardē en stede der olyvoem en rele ap
pe. boem en se hebben gethe en snt all sat ghe-
worden en sin wrth gewoedē en hebbē auerulo
et in genochdē in dynre groter guedheyt. Mer
se hebben verwecht to tornicheit en sin enwech
gzaen vā dy. en se hebben dyn ee gewoepen
achter etē rugge. en hebben dyn ppheten ghe-
dodet die en tuchdē dat se weder kyerē soldē to
dy en se hebben gedaen grote hoensprake end
du heffst se gegeue in die hande erre viāde end
die hebbē se voerduckt. En in det tijt erre tri-
bulacion hebbē se gewepen to dy en du vā den
hemel heffst geloet se en na dynre groot barm-
hericheyt heffstu en gegeue eynē gesuntmaes-
ker die se gesunt soldē maken vā det hant erre
viande. En doe se hadde geraest snt se weder
gekret vmb quaet to doen in angheſicht du
du heffst se weder gelaten in die hant erre riā
de ende hebbē se besetten. En se snt bekryert en
hebben gewepen to dy ende du van de hemmel
heffst se rehoat ende verlost in dynre barmher-
ticheyt in vele tijden ende du heffst se vermaent
vmb weder tho kyeren tho dynre ee. met sy
hebben houerdichlikē gedaen edē hebben met
gedaen dyne gebaede. ende in dynē ordelē heb-
ben sy gesundiget welk der mynſche fall doen:
en daer in leuen. En se hebben gegeue eyn aeffs
wykende schoolor ende hebben verhardt et na-
ken en hebben niet gehoort. ende du heffst voer-
trecket auer se vele iaren. *beydē mit det pp-
nen lende heffst sy voermaet in dynē geyst dor
die hant dynre propheetē en se hebben nyet ge-
hoor ende du heffst se gegeuen in die hant des
volke des lands. Mer in dynē grote barmher-
ticheyden heffstu se niet gegeue in verderfniſ
noch en heffst se nyet gelate: wāt du bynst god
det verbarmige en gudertyerē. Hitumb nu vn
se got groot starck ende veruerlick bewarende
dat verbunt en barmherticheyt. en wyll niet af-
kyere van dynē angeſichte all den arkeyt. dyne
vns gewiundē heft en vnse konynck en vnse pri-
est en vnse priestere en vnse propheetē en vnse re-
dere ende alle dyn volck van dem dage des ko-
nynges assue bys tho deſſen dage. En du bist
rechtaedich in allz dei dyngen de gekoemen
sint vp vns. wāt du heffst gedaē die waerheit
met wy hebben toeslikē gedaen. Unſe konink
vnſe prince ynſe priester en vnſe redete en heb-

ten niet gedaen dyn geset en hebbē niet anghē
merckt dine gebaede en dyn getuch die du ge-
tuchget heffst vnder en. En se in etē guedē rikē
ende in dynre groter guehteyt die du en gege-
uen haddeſt en in dat wide eāretre lant dat du
gegeue haddeſt in in eren anſicht en hebben ſe
dy nyet gedyonc en snt niet weder gekiert vā
eren quādē wercken. Hyet wy ſeluē huyde ſijn
knechte en die erde die du gegeue heffst vnsen
wederen vmb to ethen dat broet daer vā en dye
guedē die daer in warē ende wy ſelfſ ſin kne-
chte daer in. En die vruchte des lands werdē
vermannichuoldicht de koningē die du gesar
heffst vp vns vmb vns ſunde ende hebbē heer-
scapt auer vns ſicham en auer vns ſteſten na
eren wyllen en wy ſijn im groten verdriet.
Dat. p.ca. wo dat volck vā iſcl eyn verbūt ma-
kede myt dem heren en dat besegelt wart ende
wat ſe gelaudeſt de herē to doen.

Hitumb van alle deſen hebben wy ſeluē
gemaect eyn verbunt en ſcriue en vn-
ſe princeen ende leutē en vnſe priesterē
tekenē dat *myt erē ſegelen. Mer die tekenē
hebben gewest neemias athersatha eyn ſcene
achelai en ſedechias farayas aarias iherimpa-
as phessur amarias melchias acchus ſebemia-
melluc maare; memiruch obdias daniel gēton
baruch mosollā abia miāmī mafia belgha. Ho-
meia deſſe ware priester Mer die leutē iefue ey
ſoen azacie. benui eyn vā de ſoenē enadad ed
mihell ende et broeder. ſechenia odemia celitha
phalaia anan micha roob aſebia zachut ſere-
bia ſabamia odia bani baninu. Die houede des
volcks: feros. pethmoab. elam. zetu. kam. bō-
m. aqad. bebai. adonara. beggoai. adin. ater
ezechia. azur. odemia. asuz. beſei. arep. anathot
nebai. mechphia. mosollā. ajit. mesisabel. Sa-
doch. iedua. felthia. anā. ama. oſee. anama. A
sub. aloes. phaleā. ſobeth. riū. aſebua. madia.
ethaia. hanā. anā. melluth. atē. baana en āder
van dem volcke. priesterē. leutē. doerwaerdē
en ſenger lubdiakē en all die ſich ſelfſ ſechē
de hebbē van de volcke der erde to det ee gads
er wyuer et ſcene en et dochter all die mochtē
voerstaen lauende voer et broder et ouerste en
die gekomē ware to louē en to ſwertē dat se wā
delē ſoldē in die ee des herē die hy gegeue hadde
in die hāt moyſi ſins knechts dat sy doen ſoldē
ende bewarē all die gebaede des herē vns gads
en fine ordelē en fine gesette en dat wy niet en
ſoldē geue vns ſe dochter dem volcke des lands
en et dochter niet en ſolden nemē vns ſcene.
En die volk des lands die en brengē dynge to
voerkopē en alle dynge to gebrucknis vmb to
verkopē in den dach des ſabboths en ſollē wye
niet nemē van en in den ſabboth en in den ge-
helliſchen dage en wy ſollen laten dat ſeuende

iaer *sunder bouwett ende seyent lende eysschim
ge alre hande *dat is in de seuenden iaer solle
wy quyt schelde scholt den armē Ien̄ wy sullen
vp vns sette gebaede dat wy geue sullen deerde
deyl eys sielen doet dat iaer thoe dē werck des
huys vnses gaeds toe dem broede der wortetti
ge en̄ to ewige offerhande en̄ ewige verbrenne
de offerhāde in den sabbatē en̄ in gehillichden
tydē en̄ voer die sunden vp dat gebedē worde
voec israhel en̄ in alle gebruckenis des huys vns
ses gaeds **H**inib hebbe wy lothe geworpē vpp
die offeringe der holter vnder de priestere end
leuitē en̄ dem volcke vmb in gedragē toe wer
den doer die hysere vnsert vēdere vā tiden to ti
den van iare vp dat se bernen soldē vp
dat altaer des herē vns gaeds als gescreue is
die ee moyſi en̄ dat wy to broechten die ijste
gebaere vns lands ende ijste vruchte van alle
boemē van iare to iaer in dem huys des heren
en̄ die ijste vnsert soene en̄ beesten als gescreue
is in die ee en̄ die ijste vnsert ossen en̄ vnsert sca
pe dat se geoffert worde in de huys vns heten
den priesteren die daer dyne in dem huys vns
ses gaeds en̄ wy sullen thoe dragen die ijste
vrucht vnsert spysen ende vnsert vuchter offeringē
ende appēle alles holtes ende des wijns en̄
olpes sullen wy bregen de priestere toe der scat
kameren vns gaeds en̄ dat tyenden des lädes
den leuitē. **D**ie leuitē sullen nemē tyenden alle
vnsert wercke vry allen steden met die priestē
Aaron sal sijn myt den leuiten in den tyenden
der leuiten ende die leuiten sullen offere dat ty
ende deyl erre tenden in dem huys vnses gaeds
to der schatkisten in dem huys des schattees.
Want die soene israhel en̄ die soene leui sullen
dragen thoe dem schathuys die ijste vrucht
des koens ende wijns ende olpes ende daer sul
len sijn dir gehilichden vathe des heren en̄ prie
ster ende sengers en̄ doerwaerders en̄ deynē
ende wy en̄ fallen nyet lathen dat huys vnses
gaeda.

Dat ri ca. woē dat volck loth warp so wie
solde woenen in iherusalē.

Dee die prīcen des volcks hebben ghe
want in iherusalē met dat ander volck
hefft geworpen loth vmb thoe nemen
en̄ deyl van tyenē die daer woenē solden ī der
hilliger stat iherusalē **M**et die negen deyle tho
wonen in den steden ende dat volck gebenedijē
de alle die manne die em̄ willentlike offerden
vmb to woenen in iherusalē. *wāt die van de
anderen geslechte behalue drie waren nyet ghes
drongen to woenē in iherusalē doer lothe met
se mochtē vry gaen in er besittinge off se wol
den. Ende dese fint prīcen der prouincien dye

gewoent hebben in iherusalē ende in den steden
iuda ende eyn ijlike hefft gewoent in syne be
sittinge in finē stede priestere leuitē subdyaken
en̄ soene der knechte salomonis. **E**n̄ in iherusalē
hebbē gewoent vā den soene iuda en̄ van de so
nen beniamin. **V**ā den soene iuda athalias dyc
soen azia die soen zacharie de soen amarie de
soen saphacie de soen malalehel. **V**ā den soen
phates ismaasia de soen baruch de soen golo
sa de soen asia de soen addaia de soen iorab
de soen zacherie de soen filonites. **A**lle die soene
phates die gewoent hebbē in iherusalē vijf hū
dert negē en̄ sextich starker māne. Dit sunt die
soene benymē sellū die soen mosollā de soen io
ed de soen phadaia de soen colaia de soen ma
fia de soen ethel de soen psaia. **E**n̄ na en̄ gebu
bai sellai negē hūdert. **xvij.** en̄ iohel eyn soen
sechti et proest en̄ iudas die soen sennua de an
der bauē die stat. **E**n̄ vā de priestere ida syn
soen iaraib en̄ iachum saraia de soen helchye de
soen mosallā de soen sadoch de soen metach
de soen achitob prince des huys gaeds ende et
broder doen die werke des tempels des hem
acht hundert. **xvij.** **E**n̄ adai de soen iacob de
soen phel.ia die soen jacobus de soen phessur de
soen melchis en̄ sin broder pa
ce der vēdere twe hūdert en̄ xlj. **E**n̄ amasay de
soen azikel de soen asi de soen mosollamoth
de soen emmet en̄ et broder se mechtich hūdert
xxvij. en̄ ec proest sabdihel die soen der mech
get. **E**n̄ van de leuite sebenia de soen asob de so
en asaricaz de soen asabia de soen boni en̄ saba
thai en̄ iozabeth auer alle die werke die vā bu
ten waren in dem huys gaeds. **V**ā den prīcen
der leuite matama die soen micha de soen re
bedei de soen asaph die prīce to louē en̄ to be
kēnen in dem gebede ende becticias de and vā
finē broderen en̄ abda der soen samaha de soen
galal de soen ydirbum. **A**lle die leuite in de hills
ge stat waren twe hūdert vijf ende achthīc
Ende die doerwaerders accub thelman ende et
broder die die doer bewaerdē hūdert twe en̄
de seuentich ende die ander priestē van israhel
ende leuythen in allen steden. **J**ude eyne ijliche
in sijn besithynghe ende subdyaken de woonē
in ofell ende syaha ende gaspha. Van den sub
dyaken ende van den byschappen der leuythē
in der stat van iherusalem. **A**ji die soen banni
de soen asabie de soen mathame de soen micha
Vā den soene asaph sengers in dem dpenst des
huys gaeds des heren want dat ghetōth des
koninges was vp sc. ende ordynancie vnder di
sengheren doer alle dage ende **F**ata die soen
Mesesebel vā de soene zara die soene iuda in di
hant des konynghes. **N**ac alle dat wort des
volcks in den huysen doer alle erre lautschap
pen. **V**an den soenen iuda hebben oock ghe
pen.

Neemie

want in catiathache en in sinē dorpen en in dy
bon en sinen dorpe en in capseel ende in sinē dor-
pen-ende in iesue en in molada ende in bethfa-
lech ende in asersuall en in bersasee en in sinen
dorpē-ende in cycelech en in mochona ende in
dorpē-ende in remmon en in sara ende in iheti
muth zonoa odollam en etē dorpen-lachis ende
in sinē lantschappē. Azecha en in sinē dorpe end
se woende in berfatee bjs an den dael Ennon.
Mer die soene benyamyn woende in ageba me-
chinas ende hay en bethel ende sin dorper-ana
thot nob anana asot rama gethai madid sebe
im neballath en ono-die dorper der wereklu-
de. En van der leuiten delinge iude en benyamī
*dat is van den leuiten woende ytlke butē ie-
nusalem in leyde loth.

(Dat. xi. ca. Wye waren die priestere ende le-
uitē in den tijden zorobabell.)

Dese sunt die priestere en leuite die vp ge-
clūmen sunt myt zorobabel dem soene
salathiel en iesue saraia ieremias esdras
amaria mellueh acuis sechierias reū metimuth
addo genton abia myamī madia belga semia
en ioanb en ida sellū amoth elœia adaiā dese
ware princē der priestet en er brod in de dage
iesus. Mer die leuite ware iesua bennui cedmy-
hel sarabya iuda mathanias sc en et broder au
die sote sangt en beccacia en ethann en et bro-
det en ytlk in sine ambachte. Mer iesue wa io-
achym en ioachym gewā eliasib en eliasib ge-
wan ioiada en ioiada gewā ionathā en ionathā
gewā ieddua. In den dage ioachim ware
priester princē der gesinde saraie mararie ihere
mie anane esdre mosollā amarie iohānā milys
en ionathā sebenis ioseph aran edna maraiod
eliadaie zacharie genthon mosollā abie zech
en miamic moadie felic bel te samua semie ioa-
thā ioanb matanai iodaie azzi sellaie celiaie mo-
chober elchie asbie idiae nathanael. Leuite in
den dage eliasib en ioiada en ionathā en ieddo
a gescreue princē der gesinde en priester in de ri-
ke dath vā persen. Die soene leuitē princē der ge-
sinde gescreue in de bocke der wörde der daghe
en bjs to de dage ionathā des scens eliasib en
princē der leuite ieba sarebia en iesue eyn soen
cedmihel en er broder doet er gebuerde dat sy
solde louen en behelpen na dat gebot dawids des
mās gads en solde beware gelik doet ordinancie
Mathanias en beccacia en obedia mosollam
telmon acuē bewater der portē en die portike
voer der portē. Dese in de dage ioachym eyns
scens iesue die soen was iosedech en in den da-
gen neemie des hertogen en esdre des priesters
ende meysters Mer in die hellich makinge der
mūre iherusalē hebte sy gesocht die leuite vā all
etē stede tb die to brēge in iherusalē en vā to ma-
ke hellichide en vrölichide i dākbertheide en i

geēnge en in cibale psalterie en haepē. En die
soene der senger fint vergadert vā den welen
vmb trent ierusalē en van de dorpen netuphati
en yan de huyse galgal en van den lantscappē
geba en azmaneth: wāt die senger hadde en
seluen getymmet dorper in ierusalē en die pri-
ester ende leuite sijn gerynget en hebben ghes-
reynget dat volck en poeten ende mūre En ik
dede die princē iuda vpclemen vp die mūre end
hebbengesat twe groete scharen der gente die
got loeffden. Ende sy hebben gegaen to der re-
chter hant vp die mur by der portē des dreeks
ende na em ginch osias ende dat halue deil der
princē iuda en azarias esdra ende mosollā iuda
ende benyamin en semieia ende ieremia En van
den soene der priestere mit den blasunē zachari-
as der soen ionathā eyn soen semieia eyn soen
marhame eyn soen michaie en soen zechur ey-
soen alaph ende sin broder semieia ende asarell-
malalai galalai maai nathanael en iuda en A-
nam in den orgale des sanges dawid des mans
gaeds ende esdras meystet voet em in die por-
te des fonteyns Ende entegē en sin vp gelūmē
in den grāde der stad dawid in den vpganck des
mūre vp dat huys dawid en thoe der portē der
water to den oltē end die ander schaet der gen-
te die got danckē daer entegen ende ik na em
ende dat halue deyl des volks vp die mūre end
vp den torn der ouenen bjs tho der breydescher
muren en vp die portē effrayen ende vp die al-
de portē ende vp die porten der vyschen en den
torn ananehel ende de torn emath bjs toe der
portē der bystē en hebben gestaen in der por-
ten der bewaringe Ende twe tegaeert der gēre
die die got loueden hebben gestaen in de huis
gaeds ende ick ende dat halue deil der meystet
schap myt my En die priester eliachim maafia
myamī michaie eleoenai zacharia end anama
in trompetē ende maafia en semieia en eleazer
ende ari ende iohānan en melchia en clam end
ezet ende die sengers hebben luyde gesongen:
ende ieraria was die proest. En se hebben ghe-
offert in den dage grote offerhāde en sijn vro-
lick gewest: wāt got hadde se verblīt mit gro-
ter vroelicheyt. met ock et wijnter ende kynder
sint verblīt ende die blijschap iherusalē is ver-
te gehort ende se hebben vyt getelt in den da-
gen manne vp die schynē des schatzs toe den
vuychte offershante en to den yrstē vruchten
en to den tynden vp dat deet en die prīcen der
stad solden inwoerē in schoerheydt ende danck-
baerheyden priestere ende leuite want iuda is
vertoouwt wörde in den priestere ende leuite
die by en staen En se hebben bewaert die bewa-
ringe ers gaeds ends die bewaringe der teynē
ge ende sengers ende doerwarder na dat ghe-
bot dawids ende solmons sins soens: want yn

Dat book

Ten dagē dātid en̄ asaph vā begin waren ge
sat prīncēn̄ der sengēt die got lauedē en̄ bekādē
in̄ sange ēn̄ all israhel in̄ dē dage zorobabel en̄
in̄ den dage neemē gauē deile den sengētē end
den doer war detē doer alle dage ēn̄ dat gemei
volck ihilichdē die leuitē doer dat se en̄ thyendē
te gauē ēn̄ de leuitē hillichdē die soene aatō.

Dat·fin·ca· Woe dat voleck hoerde lesen
dat boek der ee moysi Ende woe sich neemias
hielt in dem regimenter die wile hy was bijnen
iherusale

Met den dagen is gelesen in dem boke moyse des volcke thoe hotende ende dat is geuonde daer in gescreue dat die ammoniten ende die moabit en niet en soldē ingaan in de kerke gaeds bijs in ewycheyt. datumb dat se soenē israhel nyet ende gen quamen myt brode ende water en the gen se gehuyt hadden balaam vmb se toe ver maledijen. ende got hefft die vermaledictie ver wandelt in benedictie. En dat is gescheyt do se gehort hadde die ee. hebben se gescheyden alle vromden va israhel. en auer dat was eliasib priester die eyn proest was in die schatkaemper des des huys vns gads en negeste thobie. Hicumb hefft se sich gemaeckt eyn groot schathuys ende daer waten vor em die lachē gauen en wie rock ende vathen ende tyndē des korns wijs ende olyes ende deyle der leuyten ende der senger ende doerwaerdet en die ijeste priesterlike vruchte. Met in alle desen was ick nyet in ierusalem: want in dat twe ende dertichste iar at taryfis des konincks van babilonyē byn ick gekoemen tho dem koninge. ende in dat ende der dage hebbe ick gebeden de koninck en byn ghedomē in iherusalē. ende ick hebbe verstaen dat quade dat heliasib hadde gedaen thobie: vmb dat hy em gemaeckt hadde eyne schat in den cleyderen des huys gaeds. En dat dochter my seet quaet. en ick warp die rathe des huys thobie vpt van den schathuys. en ick hebbe gebaeden ende se hebbē gereyniget die schatkaemper. ende ick hebbe daer in weder gedragē die rathe des huys gaeds. offenhāde ende wytrok ende ick hebbe bekant dat die deyle der leuythe * die en geburde voer den dyenst des tempels. Met en en waren gegeue ende dat eyn igelick van den leuyten en sengerten ende va den gennē die dyenden was geuluen in sijn lant. end ick hebbe geclagct enthegen die meysterschap en hebbe gesacht warumb hebben wy achtergela dat huys gaeds. Ick hebbe se vergadert ende hebbe se doen staen in eren stacien. *dat is yn dem ampte des tempels. Ende alle iuda heft to gedragen tyenden des korns wijs en de olies in die schuyren. ende wy hebben gesat auer die schuyren selemyam priester ende sadoch schrift

wysen det ee· ende phadaiaaff van den leuyde en
ende by en anan den soen zachtur eyn seen natu-
nye want se getruwe beproeft sint ende en sinc
beualen de deylen erre broeder Mijn got gedee
ke mynne vmb dat ende nyet en wyl ryt verde
ligen mynne verbarmynge die ick gedaen heb-
be in dem hups myns gaeds en in sine hillige
dopenst ende gesetze. In den dage hebbet ik ghe-
sien in iuda ietlike tredede die wijnpersen in de
sabboth draghende die hoepe ende ladende vp
die ezel wijn ende druuen en rygen ende allen
last ende voerden dat in thoe iherusalē in dem
daghe des sabboths. Ick hebbet se vnderwist
drouwend dat se verkopen solden in den dage
in welken geolofst was thoe verkopen. en de
van tyren hebben gewoent in et ende indroge
vpsche ende alle velynge ende verkofften in de
sabbathen den soenē iuda ende iherusalē enick
hebbet gestraefft die auerste iuda die dat volk
regijt den vmb dat se alsulken dynck to letten
I en hebbet en gesachtwat is dat quaede dynck
gy doet ende vnteyrt den dach des sabboths.
En hebben dit ock nyet gedaen vns reden: en
de vns got hefft gebracht vp vns alle die qua-
et endevp dese statende gy todoet toen vpp-
rahell brekende den sabboth Mer dat is gesy-
ct doe die poerte van iherusalē rastede in de da-
ge des sabboths hebbet ick gesacht ende se heb-
ben gesloten die doeten. ende ick hebbet gebar-
den dat se die nyet vpdoen en solden bijs nae
den sabboth ende ick hebbet gesat vā mynē kns-
chten vp die porten vp dat nyemant en solden
indraeghen last in dem dage des sabboths. en
de die koepluyde ende voerkopers die alle dy-
ge thoe koepen brachthen fint gebleuen brys-
ten iherusalem eyns ende twewerff. Ende ick
hebbet en gedrouwet ende gesacht: waertumb
blisfft gy enthegen die mutē. It sake dat ghi
dat anderwerff doet ick fall myn hant an ure
slaen. Hitumb van det tijt en fint se nyet geko-
men in den sabboth. ende ick hebbet gesacht wa-
den leuyte dat se gereymigt solden werden en
de koemen thoe det porten thoe bewaren. end
den dach des sabboths thoe hillighen. ende hi-
tumb got ghedencke myns vmb dat en spae-
ry na manlichuoldicheyt dyncebaerheitich
heyt Mer oek in den dage hebbet ick gesien ioe-
den trouwende wyue van azoten van den amo-
nitén ende moabitén ende er soene spreke half
azotsche sprake en koende nyet spreke ioe desce
sprake. end spraken na det tungē des volcks en
des volcks ende ick hebbet de berispt. ende ver-
maledijet. ende hebbet geslaghen van en manē
ende hebbet se vntreert in dem ick se cael maeck
de ende ick hebbet se doen sweeten by gaede: dat
se nyet en soldē geuen er dochter den soenē det
uide ende niet nemen en solden vā de dochters

Thobie

der lude eren soenen ende en selue seg gende En
hefft salomon die koninkc israhell niet gesundp
get in de et manpece ende voerwaert vnder we
le volke en was geyn konynck em gelick ende
hy was hefft sine gade en got hefft en gesat ko
nyck vp all israhell ende vromde wijue hebbē
en gelept theo sunde. Hullē wy ock yet vnghe
hoesam all dit quaet doen dat wy auer treden
vnsen got ende trouwē vromde wijue. Met va
den soenen iocada eyns soens eliasib des grote
priesters was swaget sanaballath die oromite
welckenick van my iagede: *** vmb sinre boes
hert wullen.** Igedencke here myn got tegen de
gene die beslukken die priesterschap ende dat
priesterlike recht ende der leuitē *** ende pimige**
die swaeliken. Hirumb hebbē ick se gezymis
ge van allen vromde *** vrouwe.** Ende hebbē ge
sach oodinacie der priesters ende der leuitē eyn
ytlick in sinen dienst ende in offeringe der hoel
ter in gesarten tyden ende in den ijsten vruch
ten. Gedencke myns myn got myt guede-

Hie is vry dat weck neemie dat eyn weck
gerekent wyeert dem boeke esdrevmb enychier
wullen der troper boeke materien ende werde
vry gelaten drie ander boeke esdre vmb dat se
mit gerekent en werde in der helliget kerken
inder den waerhaffte *** boeken der bibelen en**
van sunte Ieronimo met auer gesat en sin va
hebreyschen in dat latyn. ende er waerheit me
nyet en weyt van wen se gescreuen sint met sy
wiedengeholden als die na geschreuen ende to
gesat sin. Ock so en sint se nyet van noeden:
want in en weden vele dynge ghescreuen die
voer in demijsten boeke esdre gescreuen sin ge
west. Ende die ander materie is van dwomen
ende van anderē apenbaringen die nyet appro
bret en sin van de hebreen noch ock va der hel
lige kerken.

Hie begint dat weck Thobie.

Dat nesse ca. Woe thobias van sinre kynt
heyt an in gaeds we te wandeerde.

Thobias was vryt dem geslech
te end stad neptalm die ys in
de hogesten va galilea. boeven
naason achter de wech die ley
der tho den westen wart ende
hefft an der luchter syden dye
stad sephet. ende als hy geuangen was in de
dagē salmanasat des koninges van assyriē was
hy in die geuecknis gelacht: nochtant en leet
hy den wech der waerheit nyet. also al dat hy
habben mochte deylde hy dagelicks myt den
geuangenen broders die vryt sinem geslechte
waan. ende all was hy die iongeste van al ne
prahms geslechte. nochtant en dede hy nyet kit
liken in sinen werken. Ende doe se alle gyngen

thoe den gulden kalueren die **Jeroboam** die ko
nynck van israhell gemaect hadde. soe vlo de
se alleyne all et geselscap ende hy toch in iheru
salem theo des heren tempel ende daet baet hy
den heren got van israhell ende hy offerde ghe
truweliken alle sine primicien ende sin tyenden
also dat hy in dem der den iare den vroendē be
sneeden ende to koemelingen deylde alle sinen
tyenden. Dit ende des ghelieckes na gaeds ee
hefft dat kindeken bewaert. **M**et doe hy eyn
man geworden was doe nam hy eyn vijff An
nam vyt sinem geslechte ende hy gewan eyne
soen an er ende gaff em sins selfs naem end de
lycde hy van sinre kyntheyt gaede to entfru
chten ende sich to hoeden voer alle sunden. en
de do hy byder geuencknis gekomen was mit
sinen wyue myt sinen soen in die stad van ny
miae myt alle sinen geslechte ende sy alle atken
van der heyden spisen. soe bewaerde dese sin sie
le ende hy en wart niet belmytret in ere spisen
ende vmb dat hy des heren gedeclite in alle sinē
herten. so gaff em got gracie in dem angelicht
des konings salmanasars. en hy gaff em
machte dat hy gaen mochte waer hy wolde.
ende dat hy vrichyt hedde to doen wat hy wol
de ende hy gynck by en allen die in der geueck
nis waren ende gaff en trostryng. ende doe hy
gekoemen was in rages eyn stad der ioede en
va desen daet mede en die koninkc geert had
de als tyen punt filuers gaff hy **gabelo** den hy
behoutich sach vnder vele schaten sins kunes
ende hy van sinre geslechte was vnder sinre hat
schrift deser vorgenanten filuers eyn punt. en
na vele tijdes doe **salmanasar** die koninkc doet
was ende **sennacherib** sin soen na em regnijede
en hy die kinder va israhell in sin anschouwen
voerhatede doe gynck **thobias** doet all sin ma
geschap en troestde se en deylde eyn ytliken so
hy voer mochte va sinen gude. en voedde dye
hunger hadde. hy gaff kleyder dem nackden.
en vltiken begroeff hy die doet ende voetslae
gen waren. ende doe sennacherib die konynck
weder komen was va iuda vleende vmb plage
die got vmbter em ghedaen hadde vmb sinre
blasphemien wylle ende hy totmich wart ende
vele der kynder van israhel vorsloech do begro
eff thobias et licham. **M**et doe dat dem konin
ge gesacht wart soe beuaell hy en doet to slaen
ende hy nam em all sin guet. met thobias vloe
mit sinē wyue en mit sinē soen en wart all naakt
verboren: want vele lude hadde en lyeff. Mer
na vijff en vijertich dagē doe slogen de konik
sin eygen soene doet. ende thobias kyerde wed
der theo sinē huyse ende me gaff em all sin guet
weder.

Dat. ij.ca. wo thobias die doeden begroeff.
en wo tho blijnt wart doer de dreck d swalwe